

СХВАЛЕНО
на засіданні Вченої ради
від 24.11.2021 р., протокол № 4-21

ЗАТВЕРДЖЕНО
Ректор
БОНДАР О.І.

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ДОТРИМАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ
ТА ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ**

Київ – 2021

1. Загальні положення

1.1. Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти (далі – Положення) розроблено з урахуванням вимог Законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про авторське право і суміжні права”, Постанов Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)”, “Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів”, “Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії”; Положення про спеціалізовану вчену раду, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, інших нормативно-правових актів.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти (далі – Учасники освітнього процесу) розроблено з метою розвитку вищої освіти та науки в Україні, відповідно до національних пріоритетів і світових стандартів шляхом забезпечення та покращення якості вищої освіти та фундаментальних і прикладних наукових досліджень в Академії.

1.2. Положення визначає основні вимоги щодо дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу та наукової (творчої) діяльності Академії під час навчання, викладання, реалізації досліджень.

1.3. Положення спрямоване на забезпечення довіри до результатів навчання та наукових (творчих) досягнень учасників освітнього процесу на основі дотримання принципів і норм професійної етичної поведінки, високих стандартів в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності Академії, запобігаючи порушенням академічної доброчесності.

2. Основні терміни, визначення, скорочення та аббревіатури

Академічна доброчесність - дотримання принципів добропорядності і чесності в академічному процесі; невикористання таких елементів як списування, плагіат.

Автор - фізична особа, творчою працею якої створено твір.

Твір (робота, матеріал) - інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, автореферат і рукопис дисертації (дисертаційна робота), магістерська, курсова робота чи проект, реферат, есе, контрольна робота тощо).

Плагіат - привласнення авторства на запозичений твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а

також використання у своїх працях запозичень без посилання на автора. Використання запозичених текстів у письмових роботах допускається за умови, що зазначені всі джерела запозичень.

Плагіат академічний - плагіат в академічному середовищі.

Цитата - порівняно стислий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого (у тому числі оприлюдненого у мережі Інтернет) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілишими власні твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Унікальність твору (роботи, матеріалу) - співвідношення (%) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу.

3. Дотримання принципів академічної доброчесності

3.1. Система забезпечення академічної доброчесності, запобігання та виявлення академічного плагіату є невід'ємною складовою внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти і включає в себе:

- 1) заходи, спрямовані на ознайомлення учасників освітнього процесу із поняттями та вимогами академічної доброчесності;
- 2) виявлення порушень академічної доброчесності учасниками освітнього процесу;
- 3) порядок прийняття відповідних рішень за порушення вимог академічної доброчесності.

3.2. Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними, науковими, педагогічними працівниками Академії передбачає:

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про методи, методики і результати досліджень, джерела використаної та власну освітню і наукову діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

3.3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
- самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

4. Порядок перевірки на академічний плагіат

4.1. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- навчальні (курскові роботи (проекти), реферати тощо) та кваліфікаційні (дипломні роботи (проекти) роботи здобувачів вищої освіти ступенів «магістр», «доктор філософії», науково-методичні праці (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій), монографії та інші роботи, що вимагають рекомендації вченої ради Академії до видання, а також дистанційні курси. Організацію перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють завідувачі кафедр;

- рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового, науково-технічного і науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів), організацію перевірки яких здійснюють головні редактори наукових журналів та керівники структурних підрозділів, які організують відповідні заходи;

- дисертаційні роботи і автореферати, організацію перевірки яких здійснюють голови спеціалізованих рад.

4.2. Перевірка на академічний плагіат здійснюється на етапі представлення матеріалів робіт, зазначених у п. 4.1, для розгляду спеціалізованою радою, редакційною колегією або кафедрою.

4.2.1 Перевірка науково-методичних праць, рукописів статей, тез доповідей, дисертаційних робіт і авторефератів проводиться за допомогою спеціалізованого програмного продукту Unicheck з визначенням унікальності роботи. При цьому використовується така шкала (% унікальності до загального об'єму матеріалу):

Для авторефератів, дисертацій, наукових монографій	Для кваліфікаційних (магістерських) дипломних робіт	Для наукових статей, наукових тез доповідей	Для курсових робіт	Для посібників, підручників, конспектів лекцій та інших методичних матеріалів
Понад 80%*	Понад 75%*	Понад 60%*	Понад 30%*	Понад 75%

* у випадку меншого значення числа відсотків унікальності відповідної роботи, зазначеного в таблиці, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки

4.2.2 Безпосередньо перевірку, зазначених у п. 4.2.1 матеріалів, за відповідним дорученням здійснюють:

- вчені секретарі спеціалізованих рад;
- відповідальні секретарі наукових журналів та оргкомітетів конференцій;
- відповідальні особи з числа висококваліфікованих співробітників кафедр, що призначаються розпорядженням завідувача кафедри.

Вищезазначені особи визначають унікальність кожної представленої роботи та надають висновки у роздрукованому вигляді для подальшого розгляду на засіданнях кафедр, експертних комісій спеціалізованих рад, оргкомітетів конференцій. Розгляду передують аналіз результатів перевірки унікальності роботи експертами в відповідній галузі знань, які призначаються відповідальними особами зазначеними у п. 4.1 Положення.

4.2.3. Перевірку на академічний плагіат навчальних та кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти здійснює безпосередньо викладач або керівник кваліфікаційної роботи на етапі загальної перевірки роботи. Вищезазначені особи при виявленні факту академічного плагіату надають мотивовані висновки для розгляду роботи на засіданні кафедри.

4.3. Остаточне рішення щодо наявності у роботі ідей та наукових результатів, які отримані іншими авторами, та (або) відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання за мотивованими висновками відповідно до пп. 4.2.2, 4.2.3 приймається кафедрами, експертними комісіями спеціалізованих рад, редколегіями журналів та оргкомітетами конференцій на своїх засіданнях. При прийнятті рішення враховується специфіка роботи, що перевіряється на наявність академічного плагіату (галузь знань (спеціальність), вид роботи (стаття, дисертація, кваліфікаційна робота, навчальна робота тощо) та її унікальність.

4.4. Результати перевірки на академічний плагіат оформлюються протоколом (засідання кафедри експертної комісії, редакційної колегії журналу, оргкомітету конференції) у вигляді рішення щодо дозволу до опублікування матеріалів, допуску до захисту, відправку матеріалів на доопрацювання (або про видачу іншого варіанта завдання для навчальних робіт та кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти або відхилення без права подальшого розгляду).

4.5. У разі незгоди з результатами перевірки автор роботи, що перевірялася, має право на апеляцію.

4.5.1. Апеляція подається особисто автором роботи на ім'я ректора у триденний термін після оголошення результатів перевірки.

4.5.2. У разі надходження апеляції, за наказом (дорученням) ректора створюється комісія для розгляду апеляції.

4.5.3. Комісія по фактах академічного плагіату також може створюватися за наказом (дорученням) ректора як з ініціативи співробітників Академії, так і за заявами сторонніх осіб, а також дорученнями Міністерства освіти і науки України, відповідних державних установ.

4.5.4. Персональний склад членів комісії формується з досвідчених та авторитетних наукових та науково-педагогічних працівників Академії. До складу комісії можуть включатися, за їх згодою, інші особи, які не є співробітниками Академії. При розгляді апеляцій на результати перевірки навчальних та кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти до складу комісії може залучатися представник органу студентського самоврядування.

4.6. Апеляція розглядається апеляційною комісією у тижневий термін з наступного дня після виходу наказу (доручення) ректора про створення апеляційної комісії, якщо інший термін не зазначено в наказі (дорученні).

Висновки апеляційної комісії оформлюються відповідним протоколом.

5. Попередження академічного плагіату

Попередження плагіату в академічному середовищі здійснюють організаційно-методичні та наукові підрозділи Академії проведенням комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

- інформуванні здобувачів вищої освіти, викладачів та науковців про необхідність дотримання правил академічної етики та підвищення відповідальності за недотримання норм цитування;
- розповсюдженні методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані у письмових роботах матеріали;
- організації заходів з популяризації основ інформаційної культури;
- запровадженні в рамках відповідних дисциплін («Введення в спеціальність», «Основи наукових досліджень» тощо) вивчення вимог коректного використання інформації з інших джерел та правил опису джерел та оформлення цитувань;
- формуванні завдань для навчальних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;
- щорічному проведенні для докторантів і аспірантів заходів з питань наукової етики та недопущення академічного плагіату;
- ознайомленні здобувачів вищої освіти й співробітників з цим Положенням.

6. Програмно-технічні засоби для перевірки унікальності наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних робіт

Програмно-технічні засоби (далі - програми) перевірки наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних робіт є інструментом для виявлення запозичень.

Для підвищення об'єктивності перевірки унікальності роботи застосовується принаймні дві програми пошуку і виявлення плагіату. Залежно від поставленого завдання (перевірка тексту, таблиць, рисунків тощо) особа, яка здійснює перевірку, самостійно обирає програму, функціональні можливості якої в максимальній мірі задовольняють поставленому завданню. Перелік програм пошуку і виявлення плагіату визначається методичною інструкцією щодо перевірки наукових, навчально-методичних кваліфікаційних, та навчальних робіт на академічний плагіат з використанням програмно-технічних засобів.

Результати перевірки унікальності роботи за допомогою програм пошуку і виявлення плагіату в подальшому повинні бути проаналізовані експертами в відповідній галузі знань, як це передбачено п. 4.2.2 Положення.

7. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

7.1. Учасники освітнього процесу Академії несуть відповідальність за порушення академічної доброчесності відповідно до вимог законодавства України.

7.2. За порушення академічної доброчесності науково-педагогічні, наукові, педагогічні працівники Академії можуть бути притягнені до академічної відповідальності, зокрема:

- попередження;
- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- позбавлення можливості здійснювати наукове керівництво аспірантами/ наукове консультування докторантів;
- позбавлення можливості викладати дисципліни навчального плану підготовки докторів філософії.

7.3. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти Академії можуть бути притягнені до академічної відповідальності, зокрема:

- попередження;
- повторне проходження оцінювання (проміжного та підсумкового контролю);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої (освітньо-наукової) програми;
- відрахування з Академії;
- відмова у призначенні академічної стипендії;
- відмова у наданні позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації;
- зняття дисертації з розгляду спеціалізованою вченою радою Академії незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності при виконанні завдань поточного (підсумкового) контролю викладач зобов'язаний повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення проректора з науково-педагогічної роботи, директора інституту, завідувача кафедри .

У разі встановлення екзаменаційною комісією факту порушення академічної доброчесності під час проходження здобувачем вищої освіти атестації складається відповідний протокол із рішенням про оцінку "F".

7.4. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти при написанні ним курсових, магістерських, дисертаційних робіт, наукових та ін. статей здійснює керівник/науковий керівник.

У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності керівник/науковий керівник зобов'язаний повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення завідувача кафедри та директора інституту .

7.5. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти при попередній експертизі дисертації та підготовці висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здійснюють завідувач кафедри, де здійснюється попередня експертиза, та рецензенти (експерти).

У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності завідувач кафедри та рецензенти (експерти) зобов'язані повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення наукового керівника/наукового консультанта здобувача та проректора з науково-педагогічної роботи. Така дисертація не рекомендується до захисту, надається негативний висновок.

7.6. Виявлення спеціалізованою вченою радою порушення академічної доброчесності в дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, є підставою для відмови у присудженні наукового ступеня без права її повторного захисту.

7.7. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності науково-педагогічними, науковими та педагогічними працівниками при рекомендації видань до друку здійснюють завідувачі кафедр, рецензенти (експерти) різних рівнів, голова та вчений секретар вченої ради Академії.

7.8. Контроль і відповідальність за дотриманням норм академічної доброчесності авторами публікацій у наукових періодичних виданнях Академії здійснюють головні редактори, заступники головних редакторів та відповідальні секретарі редакційних колегій видань.

Виявлення порушення академічної доброчесності у поданих публікаціях є підставою для відмови у друку.

8. Прикінцеві положення

8.1 Положення вводиться в дію з наступного дня після його затвердження наказом ректора.

8.2 Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися наказом ректора або наказом ректора за рішенням Вченої ради Академії або відповідного дорадчого органу. У такому ж порядку Положення скасовується.

8.3 Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи Академії, відповідно до їх функціональних обов'язків.

Завідувачка кафедри екології
та екологічного контролю

д.б.н., Н. Риженко

Начальниця науково-організаційного відділу
та аспірантури

В. Мазурок